

La dialèctica de Plató i Hegel: diferència i època

Carla Benítez

Tutor: Jordi Gómez

“Como pertenece a la esencia del espíritu sostener la contradicción y mantenerla en él precisamente como la unidad especulativa de los opuestos, la contradicción, que era una prueba de nulidad para los antiguos, se convierte en algo positivo para la filosofía moderna. La nulidad de lo que está sencillamente a nuestro alrededor, de lo que es enunciado como ser, da a luz la verdad, más alta, de «lo que es sujeto o concepto». Nada de esto hay en la antigua dialéctica. Incluso el Parménides de Platón se presenta como un ejercicio sin resultado. Siendo esto así, ¿cómo se explica que Hegel creyese estar dando nueva vida a la dialéctica antigua? Aun suponiendo que la dialéctica del movimiento pudiese mostrar una genuina correspondencia con la dialéctica del espíritu, ¿cómo puede Hegel creer que la dialéctica del movimiento, que fue desarrollada por Zenón y luego llevada por Platón a un más alto nivel de reflexión, suministre un modelo para su propio método dialéctico? ¿Cómo pueden esos esfuerzos, que a nada conducen, demostrar el verdadero resultado de que lo absoluto es espíritu?”

Hans Georg Gadamer

La dialéctica de Hegel

En aquest treball ens hem proposat caracteritzar la dialèctica de manera diacrònica a través de l'estudi dels dos pensadors per als quals la dialèctica va esdevenir un nom per a la filosofia: un filòsof clàssic de l'antiga Grècia, Plató, i un filòsof modern i idealista del segle XIX, Hegel. Centrant-nos en l'anàlisi d'una obra de cadascun d'ells hem diferenciat la dialèctica de l'un i de l'altre, intentant trobar en aquesta diferència allò constitutiu de cada època i, assumida aquesta diferència, trobar els punts en comú entre les dialèctiques d'ambdós autors per trobar una dialèctica “transepocal”. Així doncs teníem la doble tasca d'entendre com un moviment o mètode pot expressar l'“en què consisteix ser” i alhora com la diferència en el moviment respon a la diferència d'època.

En Plató, i per tant també allò constitutiu de Grècia, hem trobat que cada cosa és única i irreductible, i que allò que es predica d'ella, allò que diu com *heure-se-les* amb la cosa, el qual al mateix temps no pot tenir l'estatut de cosa, és el que anomenem *eídós*. Plató inventa una tècnica per fer rellevant l'“en què consisteix ser”, per mostrar aquesta diferència entre cosa i *eídós*; aquesta és el diàleg, en el qual se'ns fa experimentar que l'*eídós* no admet ser tractat com a cosa, que fracassa la tematització d'aquest; és aleshores quan brillarà la diferència entre la cosa i l'*eídós*, salvant així la irreductibilitat de la cosa.

En Hegel hem trobat que el moviment dialèctic comporta un tercer moment: a més de la posició d'una cosa i la seva interna negació, apareix també la inconsistència de la negació quan s'ha perdut allò negat, la negació-de-la-negació, i és en aquest moviment que s'expressa l'època. Ja en la modernitat, al contrari del que passava en Plató, hem vist que la veritat ja no es diu de la cosa, sinó que ara rau en l'enunciat, i la qüestió del ser ja no és l'“en què consisteix ser”, sinó que ara és la qüestió de la legitimació dels enunciats, la de “què o qui valida l'assignació de tal predicat a tal subjecte”, i aquest criteri validant de tot enunciat no és altra cosa que el conjunt d'enunciats considerats vàlids que encaixen en un únic espai-temps, és a dir, el criteri validant és un punt de vista sobre el món, és el jo; és el propi punt de vista el que constitueix les coses. El que Hegel pretén, doncs, és fer rellevant la totalitat d'enunciats vàlids, predicar del subjecte validant, i, per fer-ho, haurà de suprimir la diferència entre ponent i posat, entre el criteri i el contingut. Però del mateix procés no se'n pot deduir alhora el criteri i el contingut, així que el començament haurà de ser el no-res, la pura indeterminació, que en contraposar-se a la determinació, és ja ella mateixa determinació.

Així doncs, la diferència entre Plató i Hegel, que és la mateixa que hi ha entre Grècia i la modernitat, rau precisament en el tractament de la diferència; és a dir, mentre en Plató ser consisteix en ser irreductible i, per tant, és per la diferència entre la cosa i l'*eídós* que es salva la irreductibilitat de la cosa, en Hegel la diferència entre el ponent i el posat o entre el criteri i el contingut és suprimida; mentre l'un tot el que fa és reconèixer la diferència, l'altre va un pas més enllà i el que fa és suprimir-la.